

Lífeyrissjóður starfsmanna
Akureyrarbæjar

Ársreikningur 2019

	bls.
Áritun óháðra endurskoðenda	2
Áritun tryggingastærðfræðings	4
Skýrsla stjórnar	5
Yfirlit um breytingu á hreinni eign	6
Efnahagsreikningur	7
Yfirlit um sjóðstreymi	8
Yfirlit um tryggingafræðilega stöðu	9
Skýringar	10
Stjórnarháttayfirlýsing	19
Viðauki 1	23

Áritun óháðra endurskoðenda

Til stjórnar og sjóðfélaga Lífeyrissjóðs starfsmanna Akureyrarbæjar

Álit

Við höfum endurskoðað meðfylgjandi ársreikning Lífeyrissjóðs starfsmanna Akureyrarbæjar fyrir árið 2019. Ársreikningurinn hefur að geyma yfirlit um breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris, efnahagsreikning, yfirlit um sjóðstreymi, yfirlit um tryggingafræðilega stöðu, upplýsingar um mikilvægar reikningsskilaaðferðir og aðrar skýringar.

Það er álit okkar að ársreikningur lífeyrissjóðsins gefi glögga mynd af afkomu lífeyrissjóðsins á árinu 2019, efnahag hans 31. desember 2019 og breytingu á handbæru fé á árinu 2019, í samræmi við lög um ársreikninga, reglur um ársreikninga lífeyrissjóða og settar reikningsskilareglur.

Í samræmi við ákvæði 2. mgr. 104 gr. laga nr. 3/2006 um ársreikninga staðfestum við samkvæmt okkar bestu vitund að í skýrslu stjórnar eru veittar þær upplýsingar sem þar ber að veita í samræmi við lög um ársreikninga og koma ekki fram í skýringum.

Grundvöllur fyrir álit

Endurskoðað var í samræmi við alþjóðlega endurskoðunarstaðla. Ábyrgð okkar samkvæmt þeim stöðlum er nánar lýst í kaflanum um ábyrgð endurskoðanda hér að neðan. Við erum óháð Lífeyrissjóði starfsmanna Akureyrarbæjar í samræmi við settar siðareglur fyrir endurskoðendur á Íslandi og höfum við uppfyllt ákvæði þeirra. Við teljum að við endurskoðunina höfum við aflað nægilegra og viðeigandi gagna til að byggja álit okkar á.

Ábyrgð stjórnar og framkvæmdastjóra á ársreikningnum

Stjórn og framkvæmdastjóri eru ábyrg fyrir gerð og framsetningu ársreikningsins í samræmi við lög um ársreikninga. Stjórn og framkvæmdastjóri eru einnig ábyrg fyrir því innra eftirliti sem nauðsynlegt er varðandi gerð og framsetningu ársreikningsins, þannig að hann sé án verulegra annmarka, hvort sem er vegna sviksemi eða mistaka.

Við gerð ársreikningsins eru stjórn og framkvæmdastjóri ábyrg fyrir því að meta rekstrarhæfi Lífeyrissjóðs starfsmanna Akureyrarbæjar. Ef við á, skulu stjórn og framkvæmdastjóri setja fram viðeigandi skýringar um rekstrarhæfi og hvers vegna þau ákváðu að beita forsendunni um rekstrarhæfi við gerð og framsetningu ársreikningsins, nema stjórn og framkvæmdastjóri hafi ákveðið að leysa sjóðinn upp eða hætta starfsemi, eða hafi enga aðra raunhæfa möguleika en að gera það.

Stjórn og endurskoðunarnefnd skulu hafa eftirlit með gerð og framsetningu ársreikningsins.

Ábyrgð endurskoðenda á endurskoðun ársreikningsins

Markmið okkar er að afla nægjanlegrar vissu um að ársreikningurinn sé án verulegra annmarka, hvort sem er af völdum sviksemi eða mistaka og að gefa út áritun sem felur í sér álit okkar. Nægjanlega vissu er mikil vissu, en ekki trygging þess að endurskoðun framkvæmd í samræmi við alþjóðlega endurskoðunarstaðla muni uppgötva allar verulegar skekkjur séu þær til staðar. Skekkjur geta orðið vegna mistaka eða sviksemi og eru álitnar verulegar ef þær gætu haft áhrif á fjárhagslega ákvarðanatöku notenda ársreikningsins, einar sé eða samanlagðar.

Endurskoðun okkar í samræmi við alþjóðlega endurskoðunarstaðla byggir á faglegri dómgreind og beitum við faglegri tortryggni í gegnum endurskoðunina. Við framkvæmum einnig eftirfarandi:

- Greinum og metum hættuna á verulegri skekkju í ársreikningnum, hvort sem er vegna mistaka eða sviksemi, hönnum og framkvæmum endurskoðunaraðgerðir til að bregðast við þeim hættum og öflum endurskoðunargagna sem eru nægjanleg og viðeigandi til að byggja álit okkar á. Hættan á að uppgötva ekki verulega skekkju vegna sviksemi er meiri en að uppgötva ekki skekkju vegna mistaka, þar sem sviksemi getur falið í sér samsæri, skjalafals, misvísandi framsetningu ársreiknings, að einhverju sé viljandi sleppt eða að farið sé framhjá innri eftirlitsaðgerðum.

Áritun óháðra endurskoðenda

- Öflum skilnings á innra eftirliti, sem snertir endurskoðunina, í þeim tilgangi að hanna viðeigandi endurskoðunaraðgerðir, en ekki í þeim tilgangi að veita álit á virkni innra eftirlits sjóðsins.
- Metum hvort reikningsskilaaðferðir sem notaðar eru, og tengdar skýringar, séu viðeigandi og hvort reikningshaldslegt mat stjórnenda sé raunhæft.
- Ályktum um notkun stjórnenda á forsendunni um rekstrarhæfi og metum á grundvelli endurskoðunarinnar hvort verulegur vafi leiki á rekstrarhæfi eða hvort aðstæður séu til staðar sem gætu valdið verulegum efasemdum um rekstrarhæfi. Ef við teljum að verulegur vafi leiki á rekstrarhæfi ber okkur að vekja sérstaka athygli á viðeigandi skýringum ársreikningsins í áritun okkar. Ef slíkar skýringar eru ófullnægjandi þurfum við að víkja frá fyrirvaralausri áritun. Niðurstaða okkar byggir á endurskoðunargögnum sem aflað er fram að dagsetningu áritunar okkar. Engu að síður geta atburðir eða aðstæður í framtíðinni valdið óvissu um rekstrarhæfi sjóðsins.
- Metum í heild sinni hvort ársreikningurinn gefi glögga mynd af undirliggjandi viðskiptum og atburðum, metum framsetningu, uppbyggingu, innihald og þar með talið skýringar með tilliti til glöggrar myndar.

Okkur ber skylda til að upplýsa stjórn og endurskoðunarnefnd meðal annars um áætlað umfang og tímasetningu endurskoðunarinnar og veruleg atriði sem komu upp í endurskoðun okkar, þar á meðal verulega annmarka á innra eftirlit sem komu fram í endurskoðuninni, ef við á.

Við höfum einnig lýst því yfir við stjórn og endurskoðunarnefnd að við höfum uppfyllt skyldur siðareglna um óhæði og höfum miðlað til þeirra upplýsingum um tengsl eða önnur atriði sem gætu mögulega haft áhrif á óhæði okkar og þar sem viðeigandi er, hvaða varnir við höfum sett til að tryggja óhæði okkar.

Akureyri, 24. mars 2020

Enor ehf.

Davíð Búi Halldórsson
löggiltur endurskoðandi

Níels Guðmundsson
löggiltur endurskoðandi

Áritun tryggingastærðfræðings

Til stjórnar og sjóðfélaga Lífeyrissjóðs starfsmanna Akureyrarbæjar

Undirritaður hefur metið lífeyrisskuldbindingar Lífeyrissjóðs starfsmanna Akureyrarbæjar í árslok 2019. Matið er framkvæmt í samræmi við ákvæði reglugerðar nr. 391/1998 um tryggingafræðilegar athuganir á lífeyrissjóðum og forsendur fyrir þeim. Meðal annars er miðað við lífslíkur sjóðfélaga lífeyrissjóða árin 2014 til 2018 og 2,0% vexti p.a. umfram laun. Fyrir konur er miðað við 67% meðaltals örorkulíkum íslenskra lífeyrissjóða miðað við reynslu árána 2011-2016 og fyrir karla 100%. Forsendur um lífs- og örorkulíkur eru eftir nýjum reiknigrundvelli Félags íslenskra tryggingastærðfræðinga frá árinu 2019.

Yfirlit yfir helstu niðurstöður matsins er að finna í yfirliti um tryggingafræðilega stöðu sem og í skýringu nr. 13.

Skuldbindingar sjóðsins eru reiknaðar á grundvelli upplýsinga úr iðgjalda- og lífeyrisbókhaldi sjóðsins um áunnin réttindi virkra og óvirkra sjóðfélaga skipt eftir aldri þeirra og lífeyrisgreiðslur til einstakra sjóðfélaga í árslok 2019. Miðað er við réttindaákvæði í samþykktum sjóðsins.

Í matinu eru reiknaðar út áfallnar skuldbindingar vegna þeirra sjóðfélaga sem þegar eiga réttindi í sjóðnum og áætlaðar framtíðarskuldbindingar vegna þeirra iðgjalda sem ætla má að virkir sjóðfélagar greiði til sjóðsins þar til þeir hefja töku lífeyris. Þessi áætluðu framtíðariðgjöld svo og áætlaður rekstarkostnaður í framtíðinni miðað við meðaltal kostnaðar síðustu þrjú ár eru núvirt miðað við árslok 2019. Þá er í matinu tekið tillit til endurmats á skuldabréfaeign sjóðsins, en hún hefur verið núvirt miðað við sömu ávöxtunarkröfu og skuldbindingarnar eða 2,0% ársvexti umfram breytingar launa.

Niðurstaða mín er sú að nokkuð skorti á að Lífeyrissjóður starfsmanna Akureyrarbæjar geti staðið við þessar skuldbindingar, bæði þær sem þegar eru áfallnar og þær sem til stofnast í framtíðinni, miðað við viðurkenndar forsendur um tryggingafræðilegar athuganir á fjárhagsstöðu lífeyrissjóða ef eingöngu er litið til eigna sjóðsins og verðmætis iðgjalda. Launagreiðendum ber að auki skylda til að endurgreiða sjóðnum hluta af lífeyrisgreiðslum og að teknu tilliti til þeirra greiðslna má ætla að sjóðurinn geti staðið við skuldbindingar sínar. Tryggingafræðileg staða sjóðsins er neikvæð um 41,9% sem hlutfall af skuldbindingum.

Reykjavík, 24. mars 2020

Bjarni Guðmundsson
tryggingastærðfræðingur

Skýrsla stjórnar

Lífeyrissjóður starfsmanna Akureyrarbæjar starfar á grundvelli laga nr. 129/1997 um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða og hefur starfsleyfi frá Fjármálaráðuneytinu í samræmi við 52. gr. þeirra laga. Hlutverk sjóðsins er að tryggja sjóðfélögum, eftirlifandi mökum þeirra og börnum lífeyri í samræmi við samþykktir sjóðsins. Sjóðnum var lokað fyrir nýjum sjóðfélögum þann 1. janúar 1999 og starfar á óbreyttum iðgjalda- og réttindagrundvelli í samræmi við 52. gr. laga nr. 129/1997. Sjóðurinn skiptist í tvær réttindadeildir, A-deild og B-deild. Deildirnar hafa sameiginlegan fjárhag í samræmi við samþykktir sjóðsins.

Sjóðfélagar og iðgjöld

Alls greiddu 70 sjóðfélagar hjá 6 launagreiðendum iðgjöld til sjóðsins á árinu og fækkaði greiðandi sjóðfélögum um 66 frá fyrra ári. Iðgjöld námu samtals 63 milljón króna og lækkuðu um 18% frá fyrra ári. Virkir sjóðfélagar, þ.e. sjóðfélagar sem að jafnaði greiða iðgjöld til sjóðsins með reglubundnum hætti í mánuði hverjum voru 64.

Lífeyrisgreiðslur

Lífeyrisgreiðslur sjóðsins á árinu námu um 946 milljónum króna og hækkuðu um 14,8% frá fyrra ári og var fjöldi lífeyrisþega að meðaltali 645 á árinu 2019.

Ávöxtun og eignir

Nafnávöxtun sjóðsins á árinu var 9,6% og hrein raunávöxtun 6,7% samanborið við 3,9% nafnávöxtun og 0,7% raunávöxtun á árinu 2018.

Hrein eign sjóðsins til greiðslu lífeyris nam 12.713 milljónum króna og hækkaði um 5,8% frá fyrra ári.

Tryggingafræðileg staða

Tryggingafræðileg úttekt hefur verið framkvæmd á stöðu sjóðsins miðað við árslok 2019. Samkvæmt matinu námu áfallnar skuldbindingar sjóðsins 19.234 milljónum króna og eignir til tryggingafræðilegs uppgjors 11.312 milljónum króna. Áfallnar skuldbindingar nema því 7.923 milljónum króna umfram eignir. Eignir sjóðsins duga því fyrir 59% af áföllnum skuldbindingum miðað við 2% ársvexti umfram launabreytingar. Heildarskuldbindingar sjóðsins, þegar tekið hefur verið tillit til þeirra iðgjalda sem sjóðfélagar greiða í framtíðinni og þeirra eigna og réttinda sem þær iðgjaldagreiðslur skapa, nema 8.398 milljónum króna hærrí fjárhæð en eignir eða sem nemur 42% af skuldbindingum. Tryggingafræðileg staða sjóðsins batnaði um 36 milljónir króna á árinu. Sjóðurinn er með ábyrgð Akureyrarbæjar og byggir ekki alfarið á sjóðsöfnun. Launagreiðendum ber skylda til að endurgreiða sjóðnum hluta af lífeyrisgreiðslum og að teknu tilliti til þeirra má ætla að sjóðurinn geti staðið við skuldbindingar sínar.

Þróun sjóðsins, stjórnarháttayfirlýsing ofl.

Stjórn sjóðsins reiknar með að rekstur sjóðsins verði með svipuðu sniði á næsta ári. Frá lokum reikningsársins hafa hlutabréf í eignasafni sjóðsins lækkað töluvert í verði í kjölfar áhrifa Covid-19 veirunnar. Lágt áhættustig sjóðsins og dreifð eignasamsetning hafa dregið úr áhrifum þessa á eignasafnið í heild. Engu að síður má búast við að lækkunin hafi neikvæð áhrif á tryggingafræðilega stöðu sjóðsins.

Stjórn sjóðsins hefur samþykkt sérstaka yfirlýsingu um stjórnarhætti, sem birt er með ársreikningnum. Samkvæmt breytingum sem gerðar voru á lögum um ársreikninga í júní 2016 skulu einingar tengdar almannahagsmunum veita upplýsingar sem nauðsynlegar eru til að leggja mat á þróun, umfang, stöðu og áhrif í tengslum við umhverfis-, félags- og starfsmannamál, stefnu í mannréttindamálum, hvernig er spornað við spillingar- og mútumálum auk stuttrar lýsingar á viðskiptalíkani félagsins og fleira. Gerð er grein fyrir stefnu og árangri félagsins í þessum málum í Viðauka I með ársreikningnum.

Sjóðurinn hefur ekki launaða starfsmenn en er með samning við Stapa lífeyrissjóð um rekstur.

Bæjarsjóður Akureyrar er ábyrgur fyrir skuldbindingum sjóðsins.

Stjórn og framkvæmdastjóri Lífeyrissjóðs starfsmanna Akureyrarbæjar staðfesta hér með ársreikning sjóðsins fyrir árið 2019 með undirritun sinni.

Akureyri, 24. mars 2020

Í stjórn

Framkvæmdastjóri

Yfirlit um breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris árið 2019

	Skýr.	2019	2018
Iðgjöld			
Iðgjöld sjóðfélaga		13.968	16.027
Iðgjöld launagreiðenda		48.668	60.825
Réttindaflutningur og endurgreiðslur		190	(683)
		<u>62.826</u>	<u>76.169</u>
Sérstök aukaframlög	3	456.756	320.032
		<u>519.582</u>	<u>396.201</u>
Lífeyrir			
Heildarfjárhæð lífeyris	4	946.046	824.357
Framlag til starfsendurhæfingarsjóðs		496	574
		<u>946.542</u>	<u>824.932</u>
Hreinar fjárfestingartekjur			
Hreinar tekjur af eignarhlutum í félögum og sjóðum	5	592.009	(102.464)
Hreinar tekjur af skuldabréfum	6	570.712	551.265
Vaxtatekjur af handbæru fé		4.150	49.188
Ýmsar fjárfestingartekjur		1.831	1.319
Fjárfestingargjöld	7	(1.526)	(1.415)
		<u>1.167.176</u>	<u>497.894</u>
Rekstrarkostnaður			
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður	8	40.039	36.324
		<u>40.039</u>	<u>36.324</u>
Breyting á hreinni eign til greiðslu lífeyris		700.177	32.839
Hrein eign frá fyrra ári		<u>12.012.612</u>	<u>11.979.773</u>
Hrein eign til greiðslu lífeyris í árslok		<u><u>12.712.790</u></u>	<u><u>12.012.612</u></u>

Efnahagsreikningur 31. desember 2019

Eignir	Skýr.	31.12.2019	31.12.2018
Fjárfestingar			
Eignarhlutir í félögum og sjóðum	9	3.862.013	3.081.433
Skuldabréf	10	8.488.493	8.743.508
		<u>12.350.505</u>	<u>11.824.941</u>
Kröfur			
Kröfur á launagreiðendur		69.988	64.463
Aðrar kröfur		83.335	69.297
		<u>153.323</u>	<u>133.760</u>
Handbært fé		<u>223.021</u>	<u>67.283</u>
Eignir samtals		<u>12.726.849</u>	<u>12.025.984</u>
Skuldir			
Viðskiptaskuldir			
Aðrar skuldir	14	<u>14.059</u>	<u>13.372</u>
Hrein eign til greiðslu lífeyris		<u>12.712.790</u>	<u>12.012.612</u>

Yfirlit um sjóðstreymi ársins 2019

	2019	2018
Inngreiðslur		
Iðgjöld	57.301	71.130
Innborgaðar vaxtatekjur af handbæru fé og kröfum	4.150	49.188
Aðrar inngreiðslur	458.587	321.352
	<u>520.038</u>	<u>441.670</u>
Útgreiðslur		
Lífeyrir	946.046	824.357
Rekstrarkostnaður	41.373	37.147
Aðrar útgreiðslur	14.038	69.297
	<u>1.001.457</u>	<u>930.802</u>
Nýtt ráðstöfunarfé til fjárfestinga	(481.419)	(489.133)
Fjárfestingarhreyfingar		
Innborgaðar tekjur af eignarhlutum í félögum og sjóðum	43.247	28.916
Keyptir eignarhlutir í félögum og sjóðum	(2.026.229)	(1.807.768)
Seldir eignarhlutir í félögum og sjóðum	1.794.411	2.037.106
Afborganir höfuðstóls og vaxta skuldabréfa	1.154.246	657.765
Keypt skuldabréf	(328.519)	(825.205)
Seld skuldabréf	0	529
	<u>637.157</u>	<u>91.343</u>
(Lækkun) hækkun á handbæru fé	155.738	(397.790)
Gengismunur af handbæru fé	0	0
Handbært fé í upphafi árs	67.283	465.071
Handbært fé í lok árs	<u>223.021</u>	<u>67.283</u>

Yfirlit um tryggingafræðilega stöðu 31. desember 2019

Tryggingafræðileg staða 2019

Eignir	Áfallin skuldbinding	Framtíðar- skuldbinding	Heildar- skuldbinding
Hrein eign til greiðslu lífeyris.....	12.712.790		12.712.790
Mismunur á bókfærðu verði og núvirði skuldabréfa.....	(723.577)		(723.577)
Mismunur á bókfærðu verði og matsvirði skráðra hlutabréfa.....	(124.885)		(124.885)
Núvirði framtíðarrekstrarkostnaðar.....	(552.667)	(32.917)	(585.584)
Núvirði framtíðariðgjalda.....		351.836	351.836
Eignir samtals.....	<u>11.311.662</u>	<u>318.919</u>	<u>11.630.581</u>
Skuldbindingar			
Eftirlaun.....	15.888.614	702.721	16.591.336
Örorkulífeyrir.....	216.953	6.872	223.826
Makalífeyrir.....	3.128.674	83.603	3.212.277
Barnalífeyrir.....	221	594	815
Skuldbindingar samtals.....	<u>19.234.463</u>	<u>793.791</u>	<u>20.028.253</u>
Eignir umfram skuldbindingar	(7.922.800)	(474.872)	(8.397.672)
Í hlutfalli af skuldbindingum í árslok.....	-41,2%	-59,8%	-41,9%
Í hlutfalli af skuldbindingum í ársbyrjun.....	-41,8%	-59,7%	-42,6%

Tryggingafræðileg staða 2018

Eignir	Áfallin skuldbinding	Framtíðar- skuldbinding	Heildar- skuldbinding
Hrein eign til greiðslu lífeyris.....	12.012.612		12.012.612
Mismunur á bókfærðu verði og núvirði skuldabréfa.....	(426.256)		(426.256)
Mismunur á bókfærðu verði og matsvirði skráðra hlutabréfa.....	(35.827)		(35.827)
Núvirði framtíðarfjárfestingarkostnaðar.....			
Núvirði framtíðarrekstrarkostnaðar.....	(514.412)	(33.893)	(548.305)
Núvirði framtíðariðgjalda.....		382.821	382.821
Eignir samtals.....	<u>11.036.117</u>	<u>348.928</u>	<u>11.385.045</u>
Skuldbindingar			
Eftirlaun.....	15.627.990	760.904	16.388.893
Örorkulífeyrir.....	239.473	7.669	247.142
Makalífeyrir.....	3.084.879	96.653	3.181.531
Barnalífeyrir.....	613	710	1.323
Skuldbindingar samtals.....	<u>18.952.955</u>	<u>865.934</u>	<u>19.818.889</u>
Eignir umfram skuldbindingar	(7.916.838)	(517.006)	(8.433.845)
Í hlutfalli af skuldbindingum í árslok.....	-41,8%	-59,7%	-42,6%
Í hlutfalli af skuldbindingum í ársbyrjun.....	-37,7%	-65,8%	-39,2%

1. Starfsemi

Lífeyrissjóður starfsmanna Akureyrarbæjar starfar samkvæmt lögum um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða nr. 129/1997 og hefur til þess fullgilt starfsleyfi. Hlutverk sjóðsins er að tryggja sjóðfélögum, eftirlifandi mökum þeirra og börnum lífeyri samkvæmt ákvæðum í samþykktum sjóðsins. Aðild að sjóðunum eiga starfsmenn Akureyrarbæjar og stofnana hans sem ráðnir voru til starfa fyrir 1. janúar 1999 en sjóðnum var lokað fyrir nýjum starfsmönnum frá þeim tíma. Stapi lífeyrissjóður sér um rekstur sjóðsins í samræmi við samning milli sjóðanna þar um.

2. Reikningsskilaaðferðir

Grundvöllur reikningsskilanna

Ársreikningurinn er í samræmi við lög um ársreikninga og lög um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða og reglur um ársreikninga lífeyrissjóða nr. 335/2015. Í einhverjum tilvikum hefur verið vikið frá framsetningarformi samkvæmt viðauka 1 í reglum, þegar upphæðir undirliða teljast óverulegar og eru þá felldar inn í aðra undirliði. Ársreikningurinn er gerður í íslenskum krónum.

Eftirfarandi er samantekt á helstu reikningsskilaaðferðum sjóðsins.

Gjaldmiðlar og vísitölur

Eignir og skuldir sem bundnar eru vísitölu eða gengi erlendra gjaldmiðla eru færðar upp miðað við verðlag eða gengi í árslok. Viðskipti í erlendum gjaldmiðlum eru færð á gildandi gengi þess dags sem viðskiptin fara fram. Peningalegar eignir og skuldir í erlendum gjaldmiðlum eru færðar miðað við gengi í árslok. Gengi Seðlabanka Íslands greinist þannig:

	Meðalgengi ársins		Árslokagengi	
	2019	2018	31.12.2019	31.12.2018
Evra (EUR).....	137,30	127,73	135,45	132,86
Bandaríkjadalur (USD).....	122,65	108,38	120,81	116,05

Fjárhæðir

Fjárhæðir í reikningunum eru sýndar í þúsundum króna.

Áhættustjórnun

Lífeyrissjóðurinn hefur sett sér áhættustefnu, þar sem áhætta er skilgreind og helstu áhættuþáttum í starfsemi sjóðsins er lýst og hvernig stýringu á þeim er háttáð. Sjóðurinn hefur ekki gert afleiðusamninga í þeim tilgangi að verja áhættu í starfsemi hans, hvorki fjárhagslega áhættu eða lýðfræðilega.

Áhættuvarnarreikningsskil eru ekki til staðar, og afleiðuviðskipti ekki viðhöfð og engir framvirkir gjaldeyrisskiptasamningar, valréttir eða afleiðusamningar eru við lýði hjá sjóðnum.

Gangvirðismat og annað verðmat

Þessi skýring veitir upplýsingar um hvernig sjóðurinn metur virði hinna ýmsu fjáreigna sinna.

Matsaðferðunum er skipt í 3 stig sem endurspeglar mikilvægi þeirra forsendna sem lagðar eru til grundvallar við ákvörðun gangvirðis fjármálagerna eða mats sem ekki byggir á gangvirði. Stigin eru eftirfarandi:

Stig 1: gangvirðismatið byggir á uppgefnu verði á virkum markaði.

Stig 2: gangvirðismatið byggir ekki á uppgefnu verði á virkum markaði (stig 1) heldur á upplýsingum sem eru sannreynanlegar fyrir eignina, annað hvort beint (t.d. nýlegt viðskiptaverð) eða óbeint (t.d. afleiddar af verðum fjármálagerna með sambærilegan líftíma á virkum markaði), eða öðrum mikilvægum markaðsupplýsingum s.s. gengi frá rekstraraðila sjóðs, innra virði félags eða verðmati viðurkennds matsaðila.

Stig 3: gangvirðismatið byggir á kostnaðarverði eða lægra verði hafi sjóðurinn upplýsingar sem benda til þess.

Skráning iðgjalda

Iðgjöld eru tekjufærð eftir skilgreinum sem berast sjóðnum. Iðgjöld eru flokkuð eftir því hvort þau eru greidd af sjóðfélögum sjálfum eða eru móttframlag launagreiðanda.

Framlag ríkisins til jöfnunar á örorkubyrði er greitt til jöfnunar á örorkubyrði á milli lífeyrissjóða og færast meðal iðgjalda.

Lífeyrir

Undir lífeyri falla greiðslur sjóðsins til sjóðfélaga og skiptast þær í eftirlaun, makalífeyri, örorkulífeyri og barnalífeyri. Annar kostnaður sem færður er með lífeyriskostnaði er framlag í Virk starfsendurhæfingarsjóð og beinn kostnaður sem fellur til vegna örorkulífeyrisúrskurða.

Fjárfestingar

Fjárfestingar sjóðsins skiptast í eignarhluta í félögum og sjóðum, skuldabréf og bundnar bankainnstæður. Skilgreiningar á framangreindri flokkun ásamt matsaðferðum sem beitt er við hvern lið fjárfestinga eru eftirfarandi:

Eignarhlutir í félögum og sjóðum eru framseljanleg verðbréf svo sem hlutabréf, hlutdeildarskírteini og önnur slík verðbréf og eru þau metin á gangvirði.

Skuldabréf eru framseljanleg skuldabréf og önnur skuldabréf sem gefin eru út af lánastofnunum, opinberum aðilum eða öðrum félögum. Hér er átt við bréf sem t.d. eru bundin við vísitölu eða gengi gjaldmiðla hvort sem vextir eru fastir eða hafa tiltekna vaxtaviðmiðun. Skuldabréf eru færð á gangvirði í árslok nema ef um er að ræða skuldabréf sem haldið er til gjalddaga s.s. skuldabréf vegna uppgjör launagreiðanda á skuldbindingum við sjóðinn og útlán til sjóðfélaga, slík skuldabréf eru færð á upphaflegri kaupkröfu í efnahagsreikningi.

Bundnar bankainnstæður eru innlán í bönkum og sparisjóðum sem bundin eru til lengri tíma en 3 mánaða.

Skýringar

3. Sérstök aukaframlög

	2019	2018
Viðbótarframlög launagreiðenda.....	452.930	316.536
Framlag ríkisins til jöfnunar á örorkubyrði.....	3.826	3.497
	<u>456.756</u>	<u>320.032</u>

4. Heildarfjárhæð lífeyris

	2019	2018
Eftirlaun.....	791.176	678.193
Örorkulífeyrir.....	26.038	28.448
Makalífeyrir.....	128.428	117.288
Barnalífeyrir.....	405	429
	<u>946.046</u>	<u>824.357</u>

5. Hreinar tekjur af eignarhlutum í félögum og sjóðum

	2019	2018
Arðgreiðslur	43.247	28.916
Hagnaður af sölu eignarhluta	42.816	43.231
Breytingar á gangvirði	505.946	(174.612)
	<u>592.009</u>	<u>(102.464)</u>

Hreinar tekjur af eignahlutum í félögum og sjóðum sundurliðast þannig niður á fjárfestingar:

	2019	2018
Alda hlutabréf	0	22
Arion banki hf.	37.724	(14.034)
BlackRock ICS US Dollar Liquidity	2.988	(1.904)
Brim hf.	9.426	0
EIK fasteignafélag hf.	1.293	(13.578)
Eimskipafélag Íslands hf.	(14.533)	(5.793)
Festi hf.	11.038	(1.740)
Fjarskipti hf.	(4.962)	(19.056)
Gamma Equity Fund	0	13.950
Gamma Iceland Fixed Income Fund	58.855	24.893
Gamma Liquid Fund	1.166	5.102
Hagar hf.	(4.865)	32.410
HB Grandi hf.	0	(1.218)
Icelandair Group hf.	(18.257)	(52.947)
Iceland Seafood International hf.	1.717	0
iShares Developed World Index	132.098	(20.468)
iShares MSCI ACWI UCITS ETF	63.582	(11.872)
IS Lausafjarsafn	8.469	0
Íslensk verðbréf hf.	0	(24.977)
ÍV- Hlutabréfavísitölusjóður	14.284	(11.589)
ÍV Skammtímasjóður	10.249	8.546
ÍV Stokkur	29.620	0
Júpíter - Lausafjarsjóður	8.278	2.201
Júpíter - Innlend hlutabréf	26.420	6.883
Kvika banki hf.	0	19
Landsbréf - Veðskuldabréfasjóður	4.716	3.961
Marel hf.	139.232	10.424
Marel NA	1.537	0
MF1 slhf.	2.664	10.306
Reginn hf.	2.687	(12.320)
Reitir fasteignafélag hf.	(332)	(18.798)
Síminn hf.	39.979	(8.750)
Sjóvá - Almennar tryggingar hf.	9.709	(1.384)
Tryggingamiðstöðin hf.	3.828	433
Vátryggingafélag Íslands hf.	7.760	(5.448)
Veðskuldabréfasjóður ÍV	4.884	4.264
Veðskuldabréfasjóður ÍV - VÍV II	757	0
	<u>592.009</u>	<u>(102.464)</u>

Skýringar

6. Hreinar tekjur af skuldabréfum

Tekjur flokkaðar eftir verðmatsaðferðum:	2019	2018
Skuldabréf á gangvirði - stig 1	312.881	249.360
Skuldabréf á metnu gangvirði - stig 2	32.813	36.198
Skuldabréf á metnu gangvirði - stig 3	10.268	841
Skuldabréf haldið til gjalddaga	214.750	264.867
	<u>570.712</u>	<u>551.265</u>

Hreinar tekjur greinast þannig eftir skuldabréfaflokkum á árinu 2019:

	Gangvirði	Kostnaðarvirði	Samtals
Skuldabréf með ríkisábyrgð	169.361	110.775	280.135
Skuldabréf sveitarfélaga	59.733	0	59.733
Skuldabréf lánastofnana	116.600	0	116.600
Skuldabréf fyrirtækja	0	113.297	113.297
Veðlán sjóðfélaga	0	947	947
	<u>345.694</u>	<u>225.018</u>	<u>570.712</u>

Hreinar tekjur greinast þannig eftir skuldabréfaflokkum á árinu 2018:

	Gangvirði	Kostnaðarvirði	Samtals
Skuldabréf með ríkisábyrgð	131.109	153.221	284.331
Skuldabréf sveitarfélaga	59.700	0	59.700
Skuldabréf lánastofnana	94.747	0	94.747
Skuldabréf fyrirtækja	0	111.218	111.218
Veðlán sjóðfélaga	0	1.268	1.268
	<u>285.557</u>	<u>265.707</u>	<u>551.265</u>

7. Fjárfestingargjöld

Árið 2019	Bein fjárfest. gjöld	Áætluð fjárfest. gjöld	Fjárfest. gjöld samtals	Heildareign í sjóðum að meðaltali á árinu	Hlutfall gjalda	fjárfest. alls af meðaleign
Umsýsluþóknar:						
Vegna innlendra fjárfestingarsjóða	0	16.498	16.498	907.627		1,8%
Vegna innlendra fagfjárfestasjóða	0	10.670	10.670	872.721		1,2%
Vegna erlendra verðbréfasjóða	0	2.443	2.443	880.920		0,3%
Kaup- og sölupókn. vegna verðbréfavíðskipta	1.555	0	1.555			
Vörsluþóknar	1.526	0	1.526			
Fjárfestingargjöld samtals	<u>3.081</u>	<u>29.611</u>	<u>32.693</u>			
Árið 2018						
Umsýsluþóknar:						
Vegna innlendra fjárfestingarsjóða	0	7.952	7.952	801.781		1,0%
Vegna innlendra fagfjárfestasjóða	0	8.216	8.216	761.398		1,1%
Vegna erlendra verðbréfasjóða	0	1.705	1.705	558.030		0,3%
Kaup- og sölupókn. vegna verðbréfavíðskipta	1.805	0	1.805			
Vörsluþóknar	1.415	0	1.415			
Fjárfestingargjöld samtals	<u>3.220</u>	<u>17.873</u>	<u>21.093</u>			

Kaup- og sölupóknar vegna verðbréfavíðskipta eru inni í hreinum tekjum viðkomandi verðbréfa og þar með eignaflokks.

8. Rekstrarkostnaður

8.1 Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður:

	2019	2018
Laun og launatengd gjöld.....	2.652	1.749
Endurskoðun	2.540	2.560
Innri endurskoðun.....	2.133	642
Tryggingafræðileg aðstoð.....	1.683	1.996
Fjármálaeftirlitið.....	4.899	4.846
Rekstrarþóknun.....	25.489	24.042
Annar kostnaður.....	643	489
	<u>40.039</u>	<u>36.324</u>

8.2 Laun og launatengd gjöld:

	2019	2018
Laun stjórnar og endurskoðunarnefndar.....	2.230	1.487
Launatengd gjöld	423	262
	<u>2.652</u>	<u>1.749</u>
Stöðugildi að meðaltali.....	0	0

8.3 Laun stjórnarmanna og endurskoðunarnefndar:

	2019	2018
Laun stjórnar:		
Arna Jakobína Björnsdóttir	350	169
Dan Jens Brynjarsson, formaður.....	612	0
Eiríkur Björn Björgvinsson.....	0	338
Gunnar Gíslason.....	350	169
Guðmundur Baldvin Guðmundsson.....	219	0
Halla Björk Reynisdóttir.....	87	0
Hanna Rósa Sveinsdóttir.....	350	169
Kristinn Bjarnason.....	0	34
Sigríður Huld Jónsdóttir.....	0	169
Silja Dögg Baldursdóttir.....	0	34

Laun endurskoðunarnefndar:

Arna Jakobína Björnsdóttir	87	135
Fjóla Björk Jónsdóttir	0	34
Gunnar Gíslason.....	87	135
Halla Bergþóra Halldórsdóttir.....	87	101
	<u>2.230</u>	<u>1.487</u>

	2019	2018
Þóknun fyrir endurskoðun.....	2.540	2.560
	<u>2.540</u>	<u>2.560</u>

8.5 Þóknanir til innri endurskoðenda sjóðsins:

Þóknun fyrir innri endurskoðun.....	2.133	642
	<u>2.133</u>	<u>642</u>

8.6 Þóknanir til tryggingastærðfræðings sjóðsins:

	2019	2018
Þóknun fyrir útreikninga á tryggingafræðilegri stöðu.....	998	1.227
Önnur þjónusta.....	684	770
	<u>1.683</u>	<u>1.996</u>

9. Eignarhlutir í félögum og sjóðum

		31.12.2019	31.12.2018
Eignarhlutir í innlendum hlutafélögum.....		1.668.835	1.372.507
Hlutdeildarskírteini í innlendum sjóðum		1.241.967	957.524
Hlutdeildarskírteini í erlendum sjóðum.....		951.211	751.402
		<u>3.862.013</u>	<u>3.081.433</u>
Eignarhlutir í innlendum hlutafélögum greinast þannig:			
Skráð félög:	Hlutdeild	31.12.2019	31.12.2018
Arion banki hf.	0,15%	234.002	66.975
Brim.....	0,05%	40.273	0
EIK fasteignafélag hf.....	0,25%	70.361	64.491
Eimskipafélag Íslands hf.....	0,24%	86.160	94.164
Fjarskipti hf.....	0,27%	28.089	30.665
Festi hf.....	0,27%	115.891	70.156
HB Grandi hf.....		0	68.411
Hagar hf.....	0,28%	146.292	130.946
Icelandair Group hf.....	0,05%	22.122	96.471
Iceland Seafood International.....	0,16%	40.756	0
Marel hf.....	0,05%	243.144	227.920
Marel hf. (Marel NA).....	0,10%	9.244	0
Reginn hf.....	0,15%	62.260	40.108
Reitir fasteignafélag hf.....	0,22%	113.965	103.370
Síminn hf.....	0,25%	124.905	90.882
Sjóvá-Almennar tryggingar hf.....	0,13%	34.128	25.276
Tryggingarmiðstöðin hf.....	0,13%	36.470	2.688
Vátryggingafélag Íslands hf.....	0,27%	57.180	49.055
		<u>1.465.242</u>	<u>1.161.578</u>
Óskráð félög:			
Íslensk verðbréf hf.....	9,99%	102.750	102.750
MF1 slhf.....	2,30%	100.843	108.178
Gamli Byr ehf.....	0,25%	0	0
		<u>203.593</u>	<u>210.929</u>
Eignarhlutir í innlendum hlutafélögum alls.....		1.668.835	1.372.507
Hlutabréfaeign alls		<u>1.668.835</u>	<u>1.372.507</u>
Hlutdeildarskírteini greinast þannig:			
Innlendir sjóðir:		31.12.2019	31.12.2018
Gamma Icelandic Fixed Income Fund.....		306.647	249.012
Gamma Liquid Fund.....		0	95.744
ÍV Hlutabréfavísitölusjóður		82.889	119.455
ÍV Skammtímasjóður		253.026	122.777
ÍV Stokkur		202.070	0
Júpíter - Innlend hlutabréf		200.720	132.266
Júpíter - Lausafjár sjóður		50.492	102.214
Landsbréf - Veðskuldabréfasjóður		4.954	82.441
Veðskuldabréfasjóður ÍV.....		58.500	53.616
Veðskuldabréfasjóður ÍV- VÍV II		82.671	0
		<u>1.241.967</u>	<u>957.524</u>
Hlutdeildarskírteini í innlendum sjóðum alls.....		1.241.967	957.524
Erlendir sjóðir:			
BlackRock ICS US Dollar Liquidity		257.474	116.092
iShares Developed World Index		526.694	394.595
iShares MSCI ACWI UCITS ETF USD.....		167.043	240.715
Hlutdeildarskírteini í erlendum sjóðum alls		<u>951.211</u>	<u>751.402</u>
Eignarhlutir í félögum og sjóðum alls		<u>3.862.013</u>	<u>3.081.433</u>

Skýringar

9. Eignarhlutir í félögum og sjóðum (framhald)

Eignarhlutir í félögum og sjóðum flokkaðir eftir matsaðferðum:	31.12.2019	31.12.2018
Eignarhlutir og sjóðir á gangvirði - stig 1	3.512.295	2.734.447
Eignarhlutir og sjóðir á metnu gangvirði - stig 2	349.717	346.986
Eignarhlutir og sjóðir á metnu gangvirði - stig 3	0	0
	<u>3.862.013</u>	<u>3.081.433</u>

10. Skuldabréf

Skuldabréf með ríkisábyrgð:	31.12.2019	31.12.2018
Húsbref.....	2.372	3.547
Íbúðabréf.....	1.071.149	1.074.164
Ríkisbref.....	1.001.118	1.089.073
Önnur skuldabréf með ríkisábyrgð	2.892.314	3.011.757
	<u>4.966.953</u>	<u>5.178.542</u>
Skuldabréf sveitarfélaga	761.976	745.800
Skuldabréf lánastofnana	1.482.085	1.601.220
Skuldabréf fyrirtækja	1.271.907	1.208.891
Veðlán sjóðfélaga.....	10.387	13.942
Niðurfærslur skuldabréfa.....	(4.817)	(4.887)
Skuldabréf alls	<u>8.488.493</u>	<u>8.743.508</u>

Skuldabréf flokkuð eftir matsaðferðum:

Skuldabréf á gangvirði:

Skuldabréf á gangvirði - stig 1	3.895.334	4.086.764
Skuldabréf á metnu gangvirði - stig 2	422.167	424.327
Skuldabréf á metnu gangvirði - stig 3	2.330	3.821
	<u>4.319.830</u>	<u>4.514.912</u>

Skuldabréf haldið til gjalddaga:

Ríkisskuldabréf.....	2.892.314	3.011.757
Skuldabréf fyrirtækja	1.266.003	1.202.952
Veðlán sjóðfélaga.....	10.346	13.886
Skuldabréf haldið til gjalddaga alls.....	<u>4.168.662</u>	<u>4.228.596</u>

Skuldabréf samtals.....	<u>8.488.493</u>	<u>8.743.508</u>
--------------------------------	-------------------------	-------------------------

Áætlað gangvirði þeirra framangreindra skuldabréfa sem haldið er til gjalddaga.....	4.530.723	4.571.548
---	-----------	-----------

11. Niðurfærsla skuldabréfa

Niðurfærsla í ársbyrjun	4.887	5.065
Afskrifað tapað og fært út á árinu	0	0
Breyting niðurfærslu á árinu.....	(79)	(178)
	<u>4.808</u>	<u>4.887</u>

Verðbref eru færð niður í efnahagsreikningi vegna óvissu um innheimtu. Hér er ekki um endanlega afskrift að ræða heldur er myndaður afskriftareikningur til að mæta þeim kröfum sem kunna að tapast.

12. Skipting fjárfestinga eftir gjaldmiðlum

Árið 2019	Í íslenskum krónum	Í erlendum gjaldmiðlum	Samtals
Eignarhlutir í félögum og sjóðum.....	2.910.802	951.211	3.862.013
Skuldabréf.....	8.488.493	0	8.488.493
	<u>11.399.295</u>	<u>951.211</u>	<u>12.350.505</u>
Hlutfallsleg skipting	92%	8%	100%
Árið 2018	Í íslenskum krónum	Í erlendum gjaldmiðlum	Samtals
Eignarhlutir í félögum og sjóðum.....	2.330.031	751.402	3.081.433
Skuldabréf.....	8.743.508	0	8.743.508
	<u>11.073.539</u>	<u>751.402</u>	<u>11.824.941</u>
Hlutfallsleg skipting	94%	6%	100%

Skýringar

12. Skipting fjárfestinga eftir gjaldmiðlum (framhald)

Skipting fjárfestingar eftir erlendum gjaldmiðlum:

	Eignarhlutir í félögum og sjóðum	Skuldabréf	Hlutfall
Í USD	951.211	0	100%
	951.211	0	100%

13. Lífeyrisskuldbindingar

Tryggingafræðilegt mat á lífeyrisskuldbindingum lífeyrissjóðsins:

Samkvæmt niðurstöðu tryggingafræðilegrar athugunar á stöðu sjóðsins í árslok 2019 miðað við 2% ársvexti umfram laun þá vantar sjóðinn 7.923 milljónir króna til að mæta áföllnum skuldbindingum eða 41% af skuldbindingum. Heildarskuldbindingar umfram eignir eru 8.398 milljónir króna eða 42% af skuldbindingum. Tryggingafræðileg staða sjóðsins batnaði um 36 milljón króna á árinu 2019. Vísað er í áritun tryggingastærðfræðings vegna frekari forsendna við matið.

Eignir	31.12.2019	31.12.2018
Endurmetin eign til tryggingafræðilegs uppgjörðs í árslok.....	11.630.581	11.385.045
Endurmetin eign til tryggingafræðilegs uppgjörðs í ársbyrjun.....	11.385.045	11.601.200
Hækkun/lækkun endurmetinnar eignar á árinu.....	245.536	(216.155)

Skuldbindingar

Skuldbindingar í árslok.....	20.028.253	19.818.889
Skuldbindingar í ársbyrjun.....	19.818.889	19.073.900
Hækkun/lækkun skuldbindinga á árinu.....	209.364	744.989

Breyting á tryggingafræðilegri stöðu á árinu.....	36.172	(961.145)
---	--------	-----------

Yfirlit um breytingar á áföllnum lífeyrisskuldbindingum árið 2019

Áfallnar lífeyrisskuldbindingar í ársbyrjun.....	18.952.955	18.085.300
Hækkun lífeyrisskuldbindinga vegna vaxta og verðbóta.....	763.645	1.417.041
Hækkun áunninna réttinda vegna iðgjalda ársins.....	104.800	120.000
Lækkun vegna greidds lífeyrir á árinu.....	(946.000)	(824.357)
Hækkun vegna breytinga á reikniforsendum.....	78.374	165.000
Hækkun/lækkun vegna annarra breytinga.....	280.689	(10.029)
Áfallnar lífeyrisskuldbindingar í árslok.....	19.234.463	18.952.955

14. Aðrar skuldir

	31.12.2019	31.12.2018
Ógreiddur kostnaður.....	14.059	13.372
	14.059	13.372

15. Ábyrgðir og skuldbindingar utan efnahags

Sjóðurinn hefur skuldbundið sig til þátttöku í innlendum fagfjárfestastjóði, útstandandi skuldbinding nemur 168 m.kr.

16. Áhættuþættir í starfsemi og áhættustýring

16.1 Áhættustefna, skipulag og markmið áhættustýringar

Í daglegri starfsemi sinni sem lífeyrissjóður stendur sjóðurinn frammi fyrir ýmsum tegundum áhættu. Stjórnendur sjóðsins bera ábyrgð á að gera sér grein fyrir þeim áhættuþáttum sem fylgja starfsemi og að fullnægjandi áhættustýring sé ávallt til staðar. Til að mæta þessari kröfu hefur sjóðurinn mótað sérstaka áhættustefnu og áhættustýringarstefnu, þar sem áhætta er skilgreind, helstu áhættuþáttum lýst og gerð grein fyrir skipulagi og framkvæmd áhættustýringar. Stjórn sjóðsins ber ábyrgð á því að móta og samþykkja áhættustefnu og sjá til þess að virk áhættustýring sé til staðar hjá sjóðnum, sem tekur tillit allrar starfsemi hans. Áhættustýring skal innihalda skilvirka ferla og vinnulag. Hún þarf einnig að tryggja að framkvæmda- og áhættustjórnir fylgist með því að þessir ferlar séu fullnægjandi og verklag sé skilvirkt. Hluti af áhættustefnu er áhættuáætlun sem sett er upp í fjárfestingarstefnu sjóðsins, þar er áhættuþol sjóðsins metið og töluleg markmið sett um áhættu og hvernig takmörk um áhættu eru nýtt í einstökum flokkum eigna. Í áhættustefnu er hins vegar fjallað um hvernig áhætta er metin og hvernig fylgst er með að áhættuviðmið séu haldin og hvernig eftirliti er háttað. Lagt er mat á mikilvægi áhættuflokka, eftirlitsaðgerðir eru skilgreindar og sett fram dagskrá áhættustýringar, þar sem eftirlitsaðgerðir eru tímasettar, hver ber ábyrgð og hvaða skýrslum skuli skilað. Í lögum er lögð sú skylda á lífeyrissjóði að framkvæma eigið áhættumat en samkvæmt reglugerð um eftirlitskerfi með áhættu lífeyrissjóða er tilgreint að matið skuli framkvæmt a.m.k. árlega. Stjórn, framkvæmdarstjóri og áhættustjórnir eiga að taka virkan þátt í gerð eigin áhættumats en framkvæmd þess er í höndum tveggja síðast nefndu. Stjórn er skilað reglulegum skýrslum um framkvæmd áhættustýringar auk skýrslna um hlítingu við lög, reglur og stefnu sjóðsins. Fjárfestingum og raunar allri starfsemi fylgir áhætta. Til að ná markmiðum sínum þarf sjóðurinn að taka áhættu. Áhættustýring felst í því að stýra áhættu þannig að hún verði innan þeirra marka sem starfsemi hefur verið sett.

16.2 Helstu flokkar áhættu í starfsemi sjóðsins

Flokka má áhættu í starfsemi sjóðsins í marga flokka. Hér fyrir neðan er gerð grein fyrir helstu áhættuflokkum, en undir hverjum og einum flokki eru margir undirflokkar áhættu sem fylgst er með.

Lífeyrstryggingaráhætta:

Með lífeyrstryggingaráhættu er átt við hættuna á því að skuldbindingar sjóðsins vaxi umfram eignir og að skerða þurfi réttindi sjóðfélaga eða hún leiði til verulega aukinnar byrðar ábyrgðaraðila. Helstu áhættuþættir í þessum flokki eru skerðingaráhætta og lýðfræðileg áhætta, en einnig má nefna iðgjaldaáhættu og lausafjárahættu. Skerðingaráhætta er hættan á því að skerða þurfi lífeyrisréttindi sjóðfélaga. Lýðfræðileg áhætta er hættan á að lýðfræðilegar forsendur sem notaðar eru við mat á lífeyrisloforðum sjóðsins breytist á þann veg að skuldbindingar hans hækki umfram áætlanir. Þar sem Akureyrarbær ábyrgist skuldbindingar sjóðsins er lífeyrstryggingaráhætta, bæði skerðingaráhætta og áhætta vegna vanmats á lýðfræðilegum forsendum metin óveruleg fyrir sjóðfélaga. Verulega vantar upp á að sjóðurinn eigi eignir til að mæta skuldbindingum og því er lífeyrstryggingaráhætta veruleg fyrir ábyrgðaraðilann. Fylgst er með lífeyrstryggingaráhættu með árlegu tryggingafræðilegu mati, sem tryggingastærðfræðingur sjóðsins framkvæmir. Lausafjárahætta er fólgin í hættunni á að sjóðurinn eigi ekki laust fé til að standa straum af lífeyrisgreiðslum og rekstri. Hluti af lausafjárahættu er seljanleikaáhætta eigna, þ.e. hversu auðvelt er að breyta eignum í laust fé. Til að mæta lausafjárahættu hefur sjóðurinn sett sér það markmið að eiga á hverjum tíma laust fé til að mæta a.m.k. 2 mánaða útgjöldum vegna lífeyris og rekstrar.

Mótaðilaáhætta:

Mótaðilaáhætta er hættan á að mótaðilar eða milliliðir í viðskiptum, t.d. útgjendur skuldabréfa, sjóðfélagar, fyrirtæki og uppgjörshús, standi ekki í skilum (t.d. vegna gjaldþrots) eða að hæfni þeirra til greiðslu versni verulega, bæði vegna útlána og kaupa á fjármálagerningum á markaði. Samþjöppunar- og landsáhætta fellur undir mótaðilaáhættu, enda felur hún í sér hættuna á að margir mótaðilar lendi samtímis í vanefndum. Mótaðilaáhætta er metin bæði áður en viðskipti eiga sér stað og síðan í eftirfylgni með vörslu, endurgreiðslu og uppgjöri á fjármálagerningum. Mótaðilaáhætta þ.m.t. útlánaáhætta er stýrt með áreiðanleikakönnunum og lánshæfismati á mótaðilum, mörkum sem sett eru um kröfur á einstaka aðila eða skylda aðila í eignasafni sjóðsins, reglubundinni skýrslugjöf frá mótaðilum og mati á fjárhagstyrk þeirra, eftirfylgni með skilum og innheimtuáðgerðum, auk reglna um áhættuflokkun viðskiptamanna og varúðarniðurfærslur. Gerð er grein fyrir þróun mótaðilaáhættu í reglubundinni skýrslugjöf til stjórnar.

Fjárhagsleg áhætta:

Með fjárhagslegri áhættu er átt við hættuna á því að fjárhagslegar eignir sjóðsins rýrni í verði og að tekjur af þeim verði lakari en væntingar stóðu til. Sjóðurinn er fyrst og fremst markaðsfjárfestir og eignir hans eru háðar sveiflum á fjármálamörkuðum. Fjárhagsleg áhætta markast af þeim eignaflokkum sem sjóðurinn fjárfestir í og hvernig eignasafn hans er saman sett.

Fjárhagsleg áhætta (markaðsáhætta) lýtur fyrst og fremst að fjárhagslegum atriðum í starfsemi sjóðsins, þ.e. hættu á fjárhagslegu tapi vegna breytinga á markaðsvirði liða innan og utan efnahagsreiknings, þar á meðal vegna breytinga á vöxtum, uppgreiðslu- og endurfjárfestingaráhættu, gengi gjaldmiðla, verðbólgu og breytinga á virði fjáreigna. Þessi áhætta getur leitt til neikvæðra áhrifa á rekstur og/eða efnahag, bæði vegna aðgerða eða atburða innan sjóðsins eða utan hans. Neikvæð áhrif á rekstur og efnahag geta dregið úr möguleikum lífeyrissjóðsins til að framfylgja stefnu og ná markmiðum sínum. Fjárhagslegri áhættu er fyrst og fremst stýrt með því að fjárfesta í mismunandi flokkum eigna, sem hegða sér misjafnlega við mismunandi markaðsaðstæður, og dreifa þannig áhættu. Í fjárfestingastefnu sjóðsins eru fjölmörg ákvæði sem sett eru í þeim tilgangi að stýra áhættu. Þar eru sett markmið um eignasamsetningu, ákvarðaðar viðmiðunarviðisóktir, reglur um upplýsingagjöf til stjórnar og hvernig það er útfært niður á einstaka eignaflokka, markmið um hermiskekkju, vágildi (VaR) og fleiri áhættumælikvarða. Mælingar á markaðsáhættu er gerðar með reglulegu millibili og skilar áhættustjóri reglubundnum skýrslum til stjórnar um það efni. Brugðist er við með breytingum á eignasamsetningu þróist þessir mælikvarðar á þann veg að hættu sé á að áhætta fari út fyrir markmiðsáhættu sjóðsins.

Rekstraráhætta:

Rekstraráhætta lýtur fyrst og fremst að starfsemi lífeyrissjóðsins. Starfsemin skal lúta þeim reglum sem um hann eru settar í lögum, reglugerðum, eigin samþykktum og reglum sjóðsins. Stefnir skal að sem mestri hagkvæmni í rekstri þannig að sem mestar líkur séu á að sjóðurinn nái markmiðum sínum. Sjóðnum skal stjórnað með heiðarleika, ráðvændni og góða starfshætti að leiðarljósi. Rekstrar- og umhverfisáhætta er að jafnaði skilgreind sem hættan á tjóni sem rekja má til ófullnægjandi eða ónothæfra innri verkferla, starfsmanna, sviksemi, orðspors, upplýsingakerfa eða til ytri atburða. LSA hefur ekki eigin starfsmenn. Stapi lífeyrissjóður sér um rekstur LSA í samræmi við samning sjóðanna. Samningurinn innifelur að skipurit Stapa og allt skipulag gildir einnig fyrir starfsemi LSA, eftir því sem við getur átt, þ.m.t. verkefni og valdheimildir framkvæmdastjóra, áhættustjóra, fjárfestingaráðs og lífeyrisnefndar. Til að stýra rekstraráhættu hefur sjóðurinn sett sér margvíslegar reglur sem gilda um starfsemi hans, þ.m.t. starfsreglur stjórnar, siðareglur, verklagsreglur um verðbréfavíðskipti, reglur um upplýsingagjöf til stjórnar og ítarlegar reglur um heimildir til fjárfestinga auk þess sem starfslýsingar, verkferlar, reglur og eftirlitsaðgerðir í starfsemi Stapa gilda einnig um starfsemi LSA, eftir því sem við getur átt. Í skipulagi eru sett skýr starfs- og ábyrgðarsvið, aðgreining starfa rekstraraðila er afmörkuð með ítarlegum starfslýsingum og verkferlum. Reglubundin fundahöld eru með starfsmönnum, þ.m.t. starfsmannasamtöl, rekstraraðili hefur sérstaka starfsdaga þar sem farið er yfir öll svið starfseminnar og boðið upp á þjálfun og námskeiðahald. Rekstraraðili leggur áherslu á góðan og jákvæðan starfsanda, að hann sé eftirsóknarverður vinnustaður, boðleiðir séu stuttar og að strax sé brugðist við vandamálum sem lúta að starfsmönnum og velferð þeirra. Beitt er virku innra eftirliti og gerðar eru margháttaðar kannanir á öllum helstu þáttum í starfsemi sjóðsins og er niðurstöðum slíkra kannana skilað til endurskoðunarnefndar og stjórnar sjóðsins.

16.3 Næmnigreining áhættuþátta:

Í töflunni hér fyrir neðan er reynt að meta hvaða áhrif möguleg áföll geta haft á efnahag og afkomu sjóðsins. Settir eru upp þrjú möguleikar með stigavaxandi breytingum vegna hvers áhættuþátta sem tiltekinn er og sýnt hvaða áhrif breytingin hefur á afkomu og efnahag sjóðsins. Um er að ræða "hvað-ef" aðferðafræði, þar sem ekki er tekið tillit til innbyrðis fylgni milli áhættuþátta. Áfallstigum er skipt niður í hóflegt, miðlungs og mikið áfall og er sýnd magnbreyting á hverju stigi. Gerð er grein fyrir hverjum áhættuþætti í tveimur línum. Fyrri línan sýnir breytingu á áhættuþætti og sú síðari áhrif breytingarinnar á sjóðinn:

Áhættuþáttur /stærð efnahagsáfalls	Hóflegt	Miðlungs	Mikið
Vaxtahækkun á innlendum markaði	0,5%	1,0%	2,0%
Afkoma sjóðsins, vegna vaxtahækkunar	-1,0%	-2,0%	-3,9%
Styrking krónu, bæði gagnvart USD og EUR	5%	10%	20%
Afkoma sjóðsins, vegna styrkingar krónu	-0,4%	-0,8%	-1,5%
Hlutabréf lækka, bæði innlend og erlend	5%	10%	20%
Afkoma sjóðsins, vegna lækkunar hlutabréfa	-1,1%	-2,2%	-4,4%
Tap vegna skuldaraáhættu í safni annarra markaðsskuldabréfa	5%	10%	20%
Afkoma sjóðsins, vegna afskrifta á öðrum markaðsskuldabréfum	-1,3%	-2,6%	-5,1%

	2019	2018	2017	2016	2015
Hrein eign umfram heildarskuldbindingar	-41,9%	-42,6%	-39,2%	-42,9%	-38,6%
Hrein eign umfram áfallnar skuldbindingar	-41,2%	-41,8%	-37,7%	-41,7%	-37,0%
Hrein raunávöxtun.....	6,70%	0,65%	3,44%	2,25%	9,00%
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar sl. 5 ár	4,37%	3,96%	5,27%	5,19%	5,33%
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar s.l. 10 ár	3,88%	3,15%	3,80%	3,86%	4,34%
Hlutfallsleg skipting fjárfestingar:					
Skráðir eignarhlutir í félögum og sjóðum	26,0%	21,0%	25,5%	23,1%	22,6%
Skráð skuldabréf	61,6%	66,4%	62,2%	63,7%	64,7%
Óskráðir eignarhlutir í félögum og sjóðum	5,3%	5,0%	4,6%	4,3%	3,6%
Óskráð skuldabréf	7,1%	7,5%	7,8%	8,9%	9,2%
Bundnar bankainnstæður	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Hlutfallsleg skipting fjárfestinga eftir gjaldmiðlum:					
Eignir í íslenskum krónum	92%	94%	95%	100%	100%
Eignir í erlendum gjaldmiðlum	8%	6%	5%	0%	0%
Fjöldi virkra sjóðfélaga:					
Fjöldi virkra sjóðfélaga:	64	81	87	97	107
Fjöldi sjóðfélaga í árslok:	2239	2286	2293	2291	2317
Fjöldi lífeyrisþega:	645	593	553	514	483
Hlutfallsleg skipting lífeyris:					
Eftirlaun	83,6%	82,3%	82,3%	82,3%	80,0%
Örorkulífeyrir	2,8%	3,5%	3,6%	3,6%	4,9%
Makalífeyrir	13,6%	14,2%	14,1%	14,1%	15,1%
Barnalífeyrir	0,0%	0,1%	0,1%	0,1%	0,0%
Stöðugildi:	0	0	0	0	0
Iðgjöld alls (á föstu verðlagi)	519.582	406.784	1.832.389	358.753	305.403
Lífeyrir alls (á föstu verðlagi)	946.542	846.966	796.972	736.261	641.059
Hreinar fjárfestingartekjur alls (á föstu verðlagi)	1.167.176	511.193	643.050	514.557	1.192.129
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður alls (á föstu verðlagi)	40.039	37.295	37.758	32.882	31.896
Hækkun (lækkun) á hreinni eign (á föstu verðlagi)	700.177	33.716	1.640.708	104.249	830.993
Lífeyrisþyrði	182%	208%	43%	205%	211%
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður (alls) í % af iðgjöldum	7,7%	9,2%	2,1%	9,2%	10,4%
Hreinar fjárfestingartekjur í % af meðalstöðu eigna	9,7%	4,2%	5,8%	4,6%	11,3%
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður í % af meðalstöðu eigna	0,32%	0,30%	0,32%	0,29%	0,29%

Viðauki 1: Ófjárhagsleg upplýsingagjöf

Lífeyrissjóður starfsmanna Akureyrarbæjar telst til eininga tengdum almannahagsmunum, sbr. lög nr. 3/2006 um ársreikninga og getur því í skýrslu stjórnar upplýsinga sem nauðsynlegar eru til að leggja mat á þróun, umfang, stöðu og áhrif sjóðsins í tengslum við umhverfis-, félags- og starfsmannamál í samræmi við gr. 66. d sömu laga.

Viðskiptalíkan

Stapi lífeyrissjóður sér um rekstur Lífeyrissjóðs starfsmanna Akureyrarbæjar í samræmi við samning milli sjóðanna þar um. Lífeyrissjóður starfsmanna Akureyrarbæjar starfar skv. lögum nr. 129/1997 um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða, með síðari breytingum. Fjármálaráðherra veitir sjóðnum starfsleyfi og Fjármálaeftirlitið hefur eftirlit með að starfsemi sjóðsins sé í samræmi við ákvæði laga, reglugerðir sem settar eru skv. þeim og staðfestar samþykktir sjóðsins. Hlutverk sjóðsins er að tryggja sjóðfélögum, eftirlifandi mökum þeirra og börnum lífeyri í samræmi við samþykktir sínar. Þannig móttekur sjóðurinn iðgjöld sjóðfélaga, ávaxtar þau og greiðir út eftirlaun, örorku-, maka- og barnalífeyri.

Stefna sjóðsins í samfélagsmálum

Samkvæmt rekstrarsamningi sjóðsins við Stapa lífeyrissjóð eiga reglur Stapa við þar sem Lífeyrissjóður starfsmanna Akureyrarbæjar hefur ekki sett sér sérstakar reglur, eftir því sem við getur átt. Í því skyni að stuðla að góðum stjórnarháttum og m.a. sporna við spillingar- og mútumálum í tengslum við starfsemi sjóðsins er m.a. byggt á eftirfarandi:

- Starfsreglur stjórnar Lífeyrissjóðs starfsmanna Akureyrarbæjar, samþykktar af stjórn í mars 2016
- Verklagsreglur Lífeyrissjóðs starfsmanna Akureyrarbæjar um viðskipti stjórnarmanna og starfsmanna með fjármálagerninga, samþykktar af stjórn í september 2016
- Siðareglur fyrir Lífeyrissjóð starfsmanna Akureyrarbæjar, samþykktar af stjórn LSA í mars 2016
- Reglur fyrir Fjárfestingaráð Stapa lífeyrissjóðs, samþykktar af stjórn Stapa í ágúst 2018
- Reglur Stapa lífeyrissjóðs um heimildir starfsmanna og áritanir, samþykktar af stjórn Stapa í september 2013
- Reglur um upplýsingagjöf til stjórnar, samþykktar af stjórn LSA í maí 2013
- Reglur um frávíkaskrár, samþykktar af stjórn Stapa í febrúar 2009
- Reglur Stapa lífeyrissjóðs um varnir gegn peningabætti, samþykktar af stjórn Stapa í júní 2017
- Fjárfestingaferill, samþykktur í stjórn Stapa í ágúst 2018
- Ferli vegna bókhalds, samþykkt í stjórn Stapa í júní 2017
- Ferli við skráningu iðgjalda og greiðslna, samþykkt í stjórn Stapa í nóvember 2017
- Verklagsreglur um lykilstarfsmenn, samþykktar í stjórn Stapa í september 2012
- Áhættustefna, samþykkt í stjórn LSA í nóvember 2019
- Leiðbeiningar og stefnumið um stjórnarhætti, fyrirsvar og félagslega ábyrgar fjárfestingar, samþykktar í stjórn Stapa í nóvember 2015
- Starfsmannastefna, samþykkt í stjórn Stapa í janúar 2018

Sjóðurinn er ekki aðili að reglum Sameinuðu þjóðanna um ábyrgar fjárfestingar (e. UN Principles for Responsible Investments) en notar m.a. slíkar reglur til að meta hegðun fyrirtækja sem sjóðurinn fjárfestir í m.t.t. samfélagslegra þátta.

Í reglum sjóðsins, fjárfestingarstefnu, áhættustefnu, áhættustýringarstefnu og reglubundnum skýrslum til stjórnar sjóðsins er fjallað með skipulegum hætti um ýmsa áhættuþætti í rekstri sjóðsins. Þá inniheldur fjárfestingarstefna sjóðsins vegna ársins 2020 umfjöllun um siðferðisleg viðmið í fjárfestingum sjóðsins.

Starfsmannamál

Samkvæmt rekstrarsamningi sjóðsins við Stapa starfar enginn starfsmaður fyrir sjóðinn heldur nýtir hann starfskrafta starfsmanna Stapa. Stjórn Stapa hefur samþykkt starfsmannastefnu fyrir sjóðinn. Þar kemur fram að Stapi leggi áherslu á starfsánægju, gott starfsumhverfi, markvissa fræðslu og þjálfun. Stefnan tiltekur einnig að starfsmenn sjóðsins eru metnir að verðleikum, óháð kynferði, aldri, þjóðerni eða trú. Það er markmið sjóðsins að allir starfsmenn njóti sömu virðingar og hafi jöfn tækifæri til starfa, launa, umbunar, starfsþjálfunar og aðstöðu.

Stapi leitast við að hafa starfsumhverfi, tæki og aðbúnað með bestum hætti á hverjum tíma og tryggja öryggi starfsfólks í vinnu. Sjóðurinn metur reglulega þörf á endurnýjun búnaðar og aðstöðu starfsfólks. Stefna Stapa er að stuðla að heilsusamlegu líferni starfsfólks, bæði andlegu og líkamlegu og styrkir starfsfólk til líkamsræktar með fjárfraumlági.

Umhverfismál

Sjóðurinn hefur tekið í notkun miðlæga aðgangsstýrða prentlausn með það að markmiði að draga úr pappírnotkun sjóðsins. Þá miðar sjóðurinn að því að koma raftækjum sem ekki eru lengur í notkun sjóðsins í endurnýtingu eða endurvinnslu. Lögð er áhersla á að lágmarka og flokka úrgang sem fellur til í starfsemi sjóðsins.